

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра германської і слов'янської філології та
зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ ГРОШІ / GELD
В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ**

Студентки 2 курсу групи МДН
Галузі знань 035 Філологія.

Спеціальності 035.04 Філологія (Германські мови і
літератури) (переклад включно) (англійська, німецька)
Гижко Світлани Сергіївни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник Петров О. О.
кандидат філологічних наук, доцент

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

Члени комісії _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ГРОШІ / GELD В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ.....	7
1.1. Поняття концепту в сучасній лінгвістиці.....	7
1.2. Структура та типологія лінгвокультурних концептів.....	23
1.3. Специфіка фразеологічних одиниць, як носія мовного коду.....	31
1.4. Методика дослідження концепту ГРОШІ / GELD в українській та німецькій мовах.....	34
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2	
СТРУКТУРА КОНЦЕПТУ ГРОШІ / GELD В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ.....	42
2.1 Когнітивні ознаки концепту ГРОШІ / GELD в українській та німецькій мовах.....	42
2.2 Перцептивно-образний складник концепту ГРОШІ / GELD в українській та німецькій мовах.....	48
2.2.1. Когнітивна метафора ГРОШІ – ЦЕ ЗЛО / GELD IST DAS BÖSE в українській та німецькій мовах.....	48
2.2.2. Когнітивна метафора ГРОШІ – ЦЕ ДОБРО / GELD IST DAS GUTE в українській та німецькій мовах.....	51
2.2.3. Когнітивна метафора ГРОШІ – ЦЕ ВЛАДА / GELD IST DIE MACHT в українській та німецькій мовах.....	53
2.2.4. Когнітивна метафора ГРОШІ – ЦЕ СВОБОДА / GELD IST DIE FREISHEIT в українській та німецькій мовах.....	55
2.3 Ціннісний компонент концепту ГРОШІ / GELD в українській та німецькій мовах.....	57
Висновки до розділу 2.....	66
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	69

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ.....	79
ДОДАТКИ.....	82

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н. Ф. Концепт и значение в жанровой организации речи : когнитивно-семасиологические корреляции / Николай Федорович Алефиренко // Жанры речи : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ «Колледж», 2005. – Вып. 4. Жанр и концепт. – 438 с.
2. Алимжанова Г. М. Сопоставительная лингвокультурология : сущность, принципы, единицы : автореф. дис. ... докт. филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Г. М. Алимжанова. – Алматы, 2010. – 50 с.
3. Аскольдов-Алексеев С. А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов-Алексеев / Русская словесность. Антология. // Под ред. В. П. Нерознака. – М.: Академия, 1997. – С. 267 – 280., С 275 – 279
4. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / Анатолий Павлович Бабушкин. – Воронеж :Изд-во ВГУ, 1996. – 104 с.
5. Байрамова Л. К. Введение в контрастивную лингвистику / Луиза Каримовна Байрамова. – Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 2004. – 116 с.
6. Бацевич Ф. С. Філософія мови.: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с.
7. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика : [курс лекций по английской филологии] / Николай Николаевич Болдырев.– 2-е изд., стер. – Тамбов :Изд-во Тамбовского ун-та, 2001. – 123 с.
8. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / Пер. А. Шмелева. – М., 2001., С. 7

9. Вільчинська Т. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. / [Монографія] / Тетяна Вільчинська. – Тернопіль: Джура, 2008. – 424 с.
10. Войшвилло Е. К. Понятие как форма мышления : логико-гносеологический анализ / Евгений Казимирович Войшвилло. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 239 с.
11. Воркачев С. Г. Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели) : монография / Сергей Григорьевич Воркачев. – Волгоград : Перемена, 2003. – 164 с.
12. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт / Сергей Григорьевич Воркачев – М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. – 236 с.
13. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки. – 2001. – № 1. – С. 65-72., С. 65-72
14. Голованова Е. И. Введение в когнитивное терминоведение : [учебное пособие] / Елена Иосифовна Голованова. – М. : Флинта. Наука, 2011. – 135 с.
15. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія, 2-е вид. – К.: «Логос», 2004. – 284 с.
16. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм Гумбольдт; [пер. с нем. яз. и с предисл. Г. В. Рамишвили]. – М. : Прогресс, 1984. – 397 с.
17. Залевская А. А. Психолингвистический подход к проблеме концепта / А. А. Залевская // Методологические проблемы когнитивной лингвистики / [под. ред. И. А. Стернина]. – Воронеж : ВорГУ, 2001. – 280 с.
18. Згурська В. Г. Лексичні інновації англійської мови як вербальне відбиття нових концептів // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Сер: Романо-герм. філологія. Методика викладання іноз. мов. – 2005. – № 649. – С. 45

19. Зеленцова М. Г. Аналіз фразеологічних номінацій концепту ГРОШІ (на матеріалі фразеологізмів та прислів'їв української, російської і англійської мов) / М. Г. Зеленцова // Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2011. – Вип. 32. – С. 61–68.]
20. Іващенко В. Л. Функціональна топологія концептів як одиниць культури / В. Л. Іващенко // Вісник Львів. ун-ту. Сер. філол.. – 2004. – Вип. 34. – Ч. 1. – С. 390–397., 392–393
21. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке/ В. И. Карасик // Языковая личность : культурные концепты. – Волгоград ; Архангельск, 1996. – 217 с.
22. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования // В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики : сб. науч. тр. Воронеж.ун-та. – Воронеж : ВГУ, 2001. – С. 75–80
23. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград :Перемена, 2002. – 477 с.
24. Ковшова М. Л. Семантика и прагматика фразеологизмов (лингвокультурологический аспект) : автореф. дис. на соиск. науч. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / М. Л. Ковшова. – М., 2009., С. 3
25. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Михайло Петрович Кочерган. – К. : Вид. центр «Академія», 2006. – 424 с.
26. Кравченко А. В. Когнитивный горизонт языкознания / Александр Владимирович Кравченко. – Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2008. – 320 с.
27. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : Изд-во филол. ф-та МГУ им. М. В. Ломоносова, 1996. – 245 с.
28. Кубрякова Е. С. Размышления о судьбах когнитивной лингвистики на рубеже веков / Е. С. Кубрякова // Вопросы филологии . – 2001. – №1. – С. 28–34

29. Левицький В. В. Типи вибірок і типи шкал у лінгвістичних дослідженнях/ В.В. Левицький // Науковий вісник Чернів. ун-ту. – Чернівці, 2004. – Вип. 206–207 : Германська філологія. – С. 43–54.
30. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Изд. РАН. – Сер. лит. и язю – Т. 52. – 1993. – № 1. – с. 281
31. Мазараки А. Философия денег / А. Мазараки, В. Ильин. – К.: Киевский национальный торгово-экономический университет, 2004. – 718 с
32. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : [учебное пособие] / Валентина Авраамовна Маслова. – Минск :ТетраСистемс, 2005. – 256 с.
33. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учеб. пособие. / В. А. Маслова // – М.: Изд.центр «Ака- демия», 2001. – 208 с.
34. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику: учеб. пособие / В. А. Маслова. – 2-е изд., испр. – М.: Флинта: Наука, 2006., с. 34
35. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології : монографія / Костянтин Іванович Мізін. – Кременчук : Щербатих О. В., 2011. – 448 с.
36. Мізін К. І. Методологічна валідність лінгвокультурології vs зіставної лінгвокультурології: аргументи та контраргументи / К. І. Мізін // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». – 2015. – № 2 (10). – С. 104–110.
37. Мізін К. І. Нові напрями в українському мовознавстві: зіставна лінгвокультурологія / К. І. Мізін // Мовознавство. – 2012. – № 6 (268). – С. 38–52.
38. Мізін К. І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов в аспекті зіставної лінгвокультурології : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.17 / Костянтин Іванович Мізін. – К., 2011. – 485 с.;
39. Мокиенко В. М. О методологии сопоставительного исследования русской и немецкой фразеологии / В. М. Мокиенко // Rossica olomucensia XXXVIII (zarok 1999). – Olomouc : VUP Olomouc, 2000. – С. 337–350.
40. Неретина С. С. Тропы и концепты / Светлана Сергеевна Неретина. – М. : РАН, Ин-т философии, 1999. – 27 с .

41. Никитин М. В. Курс лингвистической семантики: СПб.: НЦПД, 1996. – 758 с.
42. Петров О. О. Концепт як об'єкт дослідження у лінгвокогнітивних, психолінгвістичних та лінгвокультурологічних студіях / О. О. Петров // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство) : зб. наук. праць. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер»», 2016. – Вип. 23. – С. 136–141.
43. Петров О. О. Лінгвокультурні особливості організації номінативних полів бінарних концептів ЩЕДРІСТЬ – СКУПІСТЬ у британській, німецькій, українській та російській лінгвокультурах / О. О. Петров // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. праць. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014а. – Вип. 49. – С. 315–319.
44. Петров О. О. Морально-етичний параметр концепту «ЩЕДРІСТЬ» у британській, німецькій, українській і російській лінгвокультурах / О. О. Петров, К. І. Мізін // Мовознавство. – 2014. – № 5 (278). – С. 71–80.
45. Петров О. О. Релевантні кореляції бінарних концептів ЩЕДРІСТЬ – СКУПІСТЬ у концептних картинах світу британців, німців, українців і росіян / О. О. Петров // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : Видавець Лисенко В.Ф., 2015. – Вип. 137. – С. 612–617.
46. Петров О. О. Основоположні принципи зіставної лінгвокультурології / О. О. Петров // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – № 69. – С. 155–160.
47. Пищальникова В. А. Общее языкознание / В. А. Пищальникова. – Барнаул : Изд-во АлтГУ, 2001. – 240 с.
48. Плотникова С. Н. Языковой знак и концепт / Светлана Николаевна Плотникова // Материалы IV регионального научного семинара по проблемам систематики языка и речевой деятельности. – Иркутск: ИГЛУ, 2001. – 173 с.

49. Погребная Н. А. Антонимический концепт в русском и английском языках : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 ; 10.02.19 / Наталья Александровна Погребная. – Минск, 2006. – 226 с.]

50. Полюжин М. М. О когнитивном и лингвокультурологическом изучении фразеологии / М. М. Полюжин, Н. Ф. Венжинович // Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство. – Языки славянских культур, 2009. – С. 628 – 641

51. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике / 30.– С. 27–3. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж, 2001. : 30

52. Попова, З. Д. Понятие "концепт" в лингвистических исследованиях/ З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Изд-во Воронеж.ун- та, 2000.– с. 29–30

53. Постовалова В. И. Картины мира в жизнедеятельности человека. // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 8-9

54. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.

55. Радбиль Т. Б. Основы изучения языкового менталитета / Т. Б. Радбиль ; [учеб. пос.]. – М. : Флинта ; Наука, 2010. – 328 с.

56. Сабитова З. К. Лінгвокультурологія / З. К. Сабитова ; [учеб. пос. для вузов ; 2-е изд. испр. и доп.]. – М. : Флинта ; Наука, 2006. – 528 с.

57. Слухай Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії концепту як мовнокультурного феномену // Мовні і концептуальні картини світу. – К., 2002. – № 7. – С. 462-470

58. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознание и дискурс / Г. Г. Слышкин. – М.:Academia 2000. – 128 с.

59. Соколова Ю. О. Методика зіставного дослідження етичних концептів / Соколова Ю. О. // Studia linguistica. – 2010. – Вип. 4. – С. 538–545

60. Соломник А. Язык и знаковая система / А. Соломник. – М. : Наука, 1992. – 286 с.

61. Степанов Ю. С. Концепт [Текст] / Ю. С. Степанов // Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа "Языки русской культуры", 1997. – С. 40-76
62. Стернин И. А. Значение и концепт : сходства и различия / И. А. Стернин // Языковая личность : текст, словарь, образ мира : [сб. ст.]. – М. : Изд-во РУДН, 2006. – 544 с.
63. Телия В. Н. Русская фразеология: Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. – 286 с.
64. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / Светлана Григорьевна Тер-Минасова ; [изд-е 2-е, дораб.]. – М. : Изд-во МГУ, 2004. – 352 с.
65. Урысон У. В. Языковая картина мира и лексические заимствования / У. В. Урысон // Вестник языкознания. – 1999.– №6.– С.79– 82.
66. Худяков А. А. Концепт и значение / А. А. Худяков // Языковая личность: культурные концепты. – Волгоград : Перемена, 1996. – С. 97–103
67. Шведова Н. Ю. К определению концепта как предмета языкознания / Наталия Юльевна Шведова // Языковая личность : текст, словарь, образ мира : [сб. ст.]. – М. : Изд-во РУДН, 2006. – 544 с.
68. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago; London : The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ

69. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України)

70. Великий енциклопедичний словник. – Режим доступу: <https://f.ua/ranok/velikiy-dovidnik-ukrayna-kojushko-o-m-9789666727797.html>
71. Великий тлумачний словник сучасної української мови : близько 250 000 сл. / авт. проекту та голов. ред. : В. Т. Бусел. – К. : Перун, 2005. – 1719 с.
72. Етимологія грошей. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96#%D0%95%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F>
73. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: 1990. – С. 261–263, С. 383–384
74. Openthesaurus. – Режим доступу: <https://www.openthesaurus.de/>
75. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини / АН УРСР. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського; Упоряд. М. М. Пазяк; Відп. ред. С. В. Мишанич. – К.: Наук. думка, 1989. – 480 с. – (Українська народна творчість).
76. Скарбниця народної мудрості / Упоряд. Т. М. Панасенко. – Харків: Фоліо, 2009. – 286 с. – (Перлини української культури).
77. Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. Том 1, 331 с.
78. Словник економічних термінів. – Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/economic/finances1/73.html>
79. Словник синонімів (Полюга Л. А.). – Режи доступу: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=23&t=1183>
80. Словник синонімів Караванського. – Режим доступу: http://hohlopedia.org.ua/slovnyk_synonimiv_karavanskogo/4/?&page=7&word
81. Словник фразеологізмів української мови / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови, Укр. мовно-інформ. фонд. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.

82. Українські приказки, прислів'я і таке інше / [збірн. О. В. Марковича та ін. ; уклад. М. Номис ; упоряд., прим. та вступ. ст. М. М. Пазяка]. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.

83. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О. В. Марковича та інших; Уклад М. Номис; Упорядкування, примітки та вступна стаття М. М. Пазяка — К.: Либідь, 1993. – 768 с.

84. Deutsches Wörterbuch von Jacob Grimm und Wilhelm Grimm. – Режим доступу: <http://dwb.uni-trier.de/de/>

85. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. – Режим доступу: <https://www.dwds.de/>

86. Duden 8. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 10 Bänden / [hrsg. Von G. Drosdowski]. – 2., völlig neu bearb. u. erw. Aufl. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 1989. – Bd. 8. : Das Synonymwörterbuch. – 857 S.

87. Duden Deutsches Universalwörterbuch. – Режим доступу: <https://www.duden.de>

88. Duden 11. Das Standardwerk zur deutschen Sprache in 12 Bänden / [hrsg. von G. Drosdowski]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 1992.– Bd. 11. : Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. – 864 S.

89. Duden7. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 10 Bänden / [hrsg. von G. Drosdowski]. – 2., völlig neu bearb. u. erw. Aufl. – Mannheim ; Wien; Zürich : Dudenverlag, 1989. – Bd. 7.: Etymologie. – 842 S.

90. Gutzitiert.de – <https://www.gutzitiert.de/>

91. Ökonomische Grundbegriffe. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/search?rlz=1C1GCEA_enUA820UA820&ei=z_HWW-ibGdDÖkonomischeGrundbegriffe

92. PONS. – Режим доступу: <https://ru.pons.com>